

Modave

F. en G. DE BELLEFROID
Conservators

Het reservaat van Modave heeft weer een jaar vol waarnemingen en ontdekkingen achter de rug. De eigenaar houdt zich zelf bezig met de beheers- en onderhoudswerken, wat ons van een zware taak bevrijdt, die de conservators van andere reservaten soms heel wat hoofdbrekens bezorgt.

We betreuen evenwel de overdreven maaibeurten, de te zorgvuldige schoonmaak van sommige bermen en het vellen van een groot aantal bomen.

Modave is hoegenaamd geen ideaal type van reservaat. Het grondgebied is weinig natuurlijk, maar zijn rijkdom is vooral botanisch, en een diepgaande kennis van het terrein laat toe deze beter naar waarde te schatten. Zijn plantendek heeft nochtans heel wat wijzigingen ondergaan. Botanisten uit de vorige eeuw betreurden het verdwijnen van de sierlijke hoogstammige bomen die omstreeks 1848 de hoogten van Petit-Modave tooiden. (Bulletin van de « Société Royale Botanique de Belgique », deel 45 - 1908). De ontbossing had tot doel landbouw mogelijk te maken, maar niets stond toen de erosie nog in de weg en de humus werd meegesleept naar de vallei. Om de erosie te stoppen en de captatiezones te beschermen heeft de BRUSSELSE INTERCOMMUNALE WATERMAATSCHAPPIJ een veertigtal jaar geleden haar eigendom bijna volledig opnieuw bebost.

Na al deze beroeringen heeft de kruidlaag, vooral in de oudste aanplantingen, een zekere rijkdom herwonnen. De Keverorchis (*Listera ovata*) bijvoorbeeld, bloeit in de schaduw van een aanplanting van Es (*Fraxinus excelsior*). De tamelijk hoge stengel van deze groenachtige orchidee reikt boven de brede ovale bladeren uit, die na de bloeiperiode een lichtgele tot witte tint aannemen. Een andere rijkdom van Modave zijn de kalkgraslanden. We zouden er graag het beheer over verwerven om te verhinderen dat ze geleidelijk verdwijnen en overwoekerd worden door Sleedoorn en andere heesters. Men vindt er nog een grote verscheidenheid van planten, onder meer de Bruinrode wespenorchis (*Epipactis atrorubens*) en de Mannetjesorchis (*Orchis mascula*), waarvan twee naast elkaar groeiende planten eigenaardig genoeg, respectievelijk een purperen en een witte bloem vertonen. Wat de zoogdieren aangaat lijken de Reeën (*Capreolus capreolus*) iets minder talrijk te zijn, wellicht wegens de strenge winter, maar men kan ze in heel het reservaat toch vaak

waarnemen, zelfs tot in de Hoyoux, waar op een herfstavond één van hen over en weer liep pootje te baden.

De grootste verrassing was echter de aanwezigheid van een Hert (*Cervus elaphus*) in het kasteelpark (65 ha). Niemand weet hoe het in januari of februari in dit door hoge muren omgeven park is binnengeraakt. Waarschijnlijk eenvoudig langs het hek dat wegens de sneeuw bleef openstaan.

Eten en drinken in overvloed en een volmaakte rust, dus alles wat zijn hart kon begeren om het mooie seizoen aangenaam door te brengen. Begin september was het tot een prachtige achtender uitgegroeid. Maar de drang

De Kuifmees verkiest naaldbos

naar een gezellin heeft het er waarschijnlijk toe aangezet dit aardse paradijs te verlaten, want het verdween al even geheimzinnig als het gekomen was.

Wat de vogels betreft werden er 80 soorten geteld. De winter 78/79 is voor de standvogels bijzonder ongunstig uitgevallen.

De IJsvogel (*Alcedo atthis*) is verdwenen. Hij broedde niet in het reservaat, maar men zag hem wel vaak op de Hoyoux. De Waterspreeuwen (*Cinclus cinclus*) daarentegen hebben uitstekend weerstand geboden en zijn talrijk. De Boomklevers (*Sitta europaea*) en Heggemussen (*Prunella modularis*) waren in het begin van de lente zeldzaam, maar schijnen tegen het einde van de zomer hun rangen gedeeltelijk te hebben aangevuld. Zo biedt elk seizoen de ornitholoog een rijke oogst aan waarnemingen. De lente is de ideale tijd om de nestbouw en de balts gade te slaan. De gedragingen van een koppel Kuifmezen (*Parus cristatus*) waren wellicht een uiting van dit bruidsrutueel. Een van de vogels, altijd dezelfde, timmerde er driftig op los op een dode tak. Wel dertien keer in vijf minuten bewerkte hij het hout tot hij enkele spanners had losgewerkt, die hij een paar meter verder weer liet vallen, onder het onverschillig oog van zijn gezelschap, die lustig van tak tot tak bleef voortfladderen. Enkele dagen later woonden we op een andere plaats, maar met een ander koppel, hetzelfde tafereel bij. Maar ditmaal ging de vogel bij het timmeren minder driftig tewerk, en bewerkte hij de tak slechts vijf tot zes maal. Later stelden we vast dat er geen nest te vinden was, wellicht omdat de vogel de tak te dun gevonden had (ongeveer 6 cm diameter) om er een nest te bouwen.

De zomer is voor waarnemingen heel wat ongunstiger; de zang is uitgestorven en de weelderige bladegroei hindert het zicht. De herfst is de trekperiode, en dan ziet men hoe vogels van dezelfde soort zich vaak in grote groepen verzamelen, zoals het dertigtal Appelvinken (*Coccothraustes coccothraustes*) die van de ene Es naar de andere fladderen, of de 46 Pimpelmezen (*Parus caeruleus*) die de Lorken verkennen (*Larix decidua*). Op het einde van de herfst zijn, zoals vorig jaar, de Zwarte specht (*Dryocopus martius*) en de Klapekster (*Lanius excubitor*) opnieuw teruggekeerd om de winter in het reservaat door te brengen. In de winter lijken de bossen praktisch uitgestorven en moet men de oren goed spitsen om de roep van het Goudhaantje (*Regulus regulus*), het Roodborstje (*Erithacus rubecula*) of de mezen op te vangen. Sommige plaatsen van het reservaat zijn gunstiger dan andere voor het waarnemen van vogels in dit seizoen. Bijvoorbeeld de boorden van de Hoyoux, waar ik een Matkopmees (*Parus montanus*) de bessen van een Gelderse roos (*Viburnum opulus*) heb zien verorberen. De boomgaard van het kasteel van Modave is ook één van die bevoorrechte plaatsen. De fruitbomen die nooit worden bespoten, en de talrijke afgevallen appels bieden de vogels een rijk gevulde tafel. Boomklevers en Boomkruiper (*Certhia brachydactyla*) verkennen de boomstammen en zelfs de muren van de hoeve. Een

krachtig tak... tak... verraadt de aanwezigheid van de Grote bonte specht (*Dendrocopos major*) die op de boomschors hamert. Ook de Groene specht (*Picus viridis*) is soms een tijdelijke gast. Vooral de Pimpelmezen, Koolmezen (*Parus major*), Matkopmezen, en soms de Staartmezen (*Aegithalos caudatus*) zijn talrijk; de ene op de grond of op de stammen, de andere aan de dunste takjes hangend. De Merels (*Turdus merula*) en Kramsvogels (*Turdus pilaris*) vechten om het hardst om de afgevallen appels. Maar ook de Spreeuwen (*Sturnus vulgaris*) versmaden deze appels niet, evenmin als de Gaaien (*Garrulus glandarius*), de Eksters (*Pica pica*) en de Fazanten (*Phasianus colchicus*). Wat de Vinken (*Fringilla coelebs*), Goudvinken (*Pyrrhula pyrrhula*), de Roodborsten en Heggemussen (*Prunella modularis*) aangaat, die geven de voorkeur aan de grassen die in overvloed aanwezig zijn. Het Winterkoninkje (*Troglodytes troglodytes*) zou bijna onopgemerkt voorbijgaan indien zijn zang niet af en toe weerklonk. De Sparren (*Picea abies*) die een gedeelte van de boomgaard omzomen, worden druk bevolkt door onophoudelijk over en weer vliegende Goudhaantjes, terwijl de Kauwen (*Corvus monedula*) paarsgewijs hun luchtarabesken boven het kasteel uitvoeren. Heel dit gevleugelde en drukdoende volkje zorgt voor een intense activiteit in dit hoekje van het reservaat. Ook voor de Steenuil (*Athena noctua*) zou deze boomgaard een uitgelezen woonplaats zijn, ware het niet dat alle boomholten werden dichtgestopt. Omdat er geen natuurlijke holten zijn werd voor hem een nestkast opgehangen, die hem tot nog toe niet heeft kunnen aantrekken. Een beetje verder daarentegen, aan de rand van de nieuwe aanplantingen kan men soms de Ransuil (*Asio otus*) gadeslaan, nu eerst op een paaltje, dan weer in de lucht, en men hoort er ook Bosuilen (*Strix aluco*) die elkaar iets schijnen toe te roepen.

Een andere groep die uit het reservaat niet weg te denken is, zijn de dagroofvogels. De Buizerd (*Buteo buteo*) en de Torenvalk (*Falco tinnunculus*) vertonen zich bij elk bezoek. De Havik (*Accipiter gentilis*) is er eveneens aanwezig, maar hij valt moeilijker waar te nemen omdat hij zich vooral in het bos ophoudt. Op een herfstmorgen kwam een Sperwer (*Accipiter nisus*) rakelings uit het bos geschoten om de achtervolging van een Witte kwikstaart (*Motacilla alba*) in te zetten. Op zijn beurt aangevallen door een kraaiachtige, gaf hij de achtervolging op, voegde zich bij zijn wijfje, en samen begonnen ze paniek te zaaien onder de Houtduiven (*Columba palumbus*) die de kruinen van de hoogstammige bomen van het park bevolken. Het heeft twee jaar geduurd vooraleer wij enigszins vertrouwd zijn geraakt met het reservaat, maar onze kennis is nog vrij oppervlakkig. Volgend jaar willen wij ons echter aan een meer diepgaande studie van de avifauna van het Kasteelpark wijden, en tevens in de mate van het mogelijke een eerste overzicht geven van de paddestoelen en misschien ook van de amfibieën.

Wij denken immers dat een betere bekendheid in de streek veel zal bijdragen tot meer begrip en waardering van de inwoners voor het reservaat.